

A JATE jogi karán

Országos diákkonferencia

Az egyetemi, főiskolai oktatás szerves részét képezi — legalábbis oktatáspolitikai szemléletünk szerint — az a műhelymunka, amelyet a hallgatók végeznek. Tananyagot kívül, szaktudományok szolgálatában. A kisebb csoportokban, vagy egyéni legvégzett kutatómunkák helye a tudományos diákkörök. A szegedi tudományegyetemen a jogi karon is, például 1952-től számítják a diákkörök születését, a 60-as években már számottevő eredményeket értek el az ambiciózus hallgatók. A mai diákok érdeklődését reprezentálja a hízelgő statisztika: a kar 300 hallgatója közül 200-an kutatnak. Am nemcsak a szegedi egyetemen van ilyen rangos múltja, tradíciója a diákok tudományt gyarapító munkálkodásának. Így lehetséges, hogy az állam- és jogtudományi szekció immár a 17. országos diákkonferenciáját tart-

ja — bizonyos, hogy nem véletlenül Szegeden. A JATE leendő jogászeit ugyanis a legjobb dolgozatszerzők között tartják számon. Az egyetemi aulában tegnap, szerdán délelőtt dr. Cséka Ervin tanszékvezető egyetemi tanár, a JATE jogi kar tudományos diákkörének elnöke köszöntötte a 17. országos konferencia 100 oktatóját, mintegy 300 hallgató résztvevőjét. Az ELTE, a pécsi, a miskolci tudományegyetem, a rendőrtiszt, a katonai és az államigazgatási főiskola képviselteti magát. Dr. Kemény Béla rektorhelyettes megnyitó beszédében külön kiemelte, nőt a diákköri munka presztízse, ezt igazolja a nagy érdeklődés. A felsőoktatási intézmények — mondotta — sokat várnak az oktatás korszerűsítését szolgáló, közeljövőben megjelenő rendeltől. Remélhető, tisztázódnak egybe a diákkö-

rökkel kapcsolatos félreértések is. Így: a tudományos diákkörököt ténylegesen az oktatás szerves részeként kezelik majd, nem pedig a szűk elit csoportjainak tekintik, sőt, az átlagosnál magasabb hallgatói teljesítményeket, a tudományos kutatásokat az eddigénél jobban megbecsülik. Dr. Rákosi Ferenc, a KISZ KB képviselője is szót kért a megnyitó ünnepségen. Elmondta, az ifjúsági szövetség minden lehetséges eszközzel támogatja mindazokat a törekvéseket, amelyek a felsőoktatás színvonalának emelését célozzák.

Az országos diákkonferencián, amely április 12-ig tart, hat szekcióban 90 referátum hangzik el (a JATE-ről tizenegy). A diákok dolgozatait zsűri értékeli, a díjakat, okleveleket a konferencia ünnepélyes zárülésén osztják ki.

„A mindenség summás legénye”

József Attila rendszert alkotó életművéről

Csak a születésnapokon? — kérdezhetnénk okkal-joggal, de hát az ünnepek legáltalább lehetőséget teremtenek az újragondolásra, a felidézésre, az elhomályosuló arcvonások élesítésére, a szellemi blendeállításra. József Attila ma lenne 80 éves. Születésnapja, április 11-e mintegy két évtizede házánkban a költészet ünnepe. A költő, a vers, az olvasó és a kutató egyszerre. Szigeti Lajos Sándor, a József Attila Tudományegyetem docense kutatótevékenységét a József Attila-i életmű újragondolásának szenteli. Kötete *A József Attila-i teljességigény* (Motívumértelmezések) címmel a Magvető Kiadónál megjelenésre vár, a mostani születésnapra két tanulmánya is megjelent. A Tiszatájban „A szó kihűl” címmel József Attila csönd-verseiről ír, a Napjainkban közölt cikkének címe pedig A némaság, mint a költészet lehetséges esélye. Ezen apropóból kértem beszélgetésre.

— József Attila az elmúlt közel fél évszázadban sokféle skatulyába kényszerült. Megfogtatták költészetét, mint a proletariátus verszázslóját, volt időszak, amikor a pszichoanalízis lett a költői ouvre vizsgálati módszere, s kikiáltották meghasonlott, pesszimista alkotónak is. Vajon hogyan látja ma az életmű kutatója?

— Az elmúlt évtizedek során valóban gyakorta változott a József Attila-kép. Sokféleképpen igyekeztek magyarázni, bizonyos politikai, ideológiai szempontok szerint hangsúlyozni az életmű egy-egy részletét. Am olyan rövid volt József Attila élete, olyan tömör és egységes költészet, olyannyira rendszert alkotó életműve, hogy véleményem szerint lehetetlen korszakolása és felelőtlenség egyes részleteinek túlhangsúlyozása. Munkáimmal egy mind teljesebb József Attila-portréhoz szeretnék hozzájárulni, egységben látni és láttatni a költői fejlődés ívét. Elérkezünk egy olyan szellemi magaslatra, amikor már köteleességünk bevallani a tévedéseket, a költőt éppúgy, a kutatókat vagy éppen a kor tévedéseit. Ehhez minden eddiginél gazdagabb dokumentumanyag, sok-sok részstanulmány áll rendelkezésünkre. Talán sikerül „visszaigazolni” a lehető leg-hűségesebben József Attila

minden tettet, életét és művészetét, verseit és esztétikai megnyilatkozásait.

— Tegyük kísérletet erre a „visszaigazolásra”. Vajon az elmúlt évtizedekben József Attila miként szólhatott olvasóhoz. Igazuk van-e azoknak, akik úgy vélekednek, ez az életmű elvesztette aktualitását, az irodalom peremvidékére került, hatástalan.

— József Attila születésének 75. évfordulója körül voltak olyan hangok — különösen fiatal költők és kezdő tanárok fogalmaztak így —, hogy József Attila és költésze az irodalom peremvidékére csúszott, s ez a kiszorulás törvényszerű. A maguk módján igyekeztek is ezt bizonyítani, ám az irodalomtörténészek döntő többsége, a költői közpérgeneráció, de legfőképpen a versolvasók igazolták az életmű aktualitását, élethezességét. Szerintem nekik van igazuk. József Attila életműve újra és újra aktualizálódik, az élet változásaival más és más oldala kerül az érdeklődők homlokterébe. A hetvenes években például társadalmunkban fontos kérdéssé lépett elő a válások nagy száma, a csonka családkorban felnövő gyerekek otthontalansága, az ifjúság tévelygése. Kimutatható, hogy ez a nemzedék József Attila verseiben találta meg teljességigényét, a személyes sorsban megfogalmazódó árvaságtudat és kifosztottságérzés feloldására történő kísérlet. József Attila költészetében ugyanis rendkívül erőteljes szál ennek az anya-kifosztottság-tudatnak, apa-hiánynak a kompenzációs kísérlete, a feloldásukra történő vágy. Az anya- és apa-versek sora igazolhatja ezt, ide köthetők a gyermekkorhoz való viszonzás próbálkozásai is. Árvaságából szép családmítoszot teremt, mint ahogy...

... más szálon lumpen-helyzetéből proletár-mítosz születik. — Megváltozik-e a nyolcvanas évek fordulóján, az elmúlt években ez a kötődés azáltal, hogy a társadalom szerkezetében, rétegződésében is módosulások történtek? — A módosulás tetten érhető, egyre nyilvánvalóbbnak tűnik, hogy ahogy társadalmunkban mind döntőbb szerepe lesz a személyiségnek, nagyobb súlya az egyénnek, felelőssége az egyes embernek, úgy erősödik kötődésük József Attila késői verseihez. Azokhoz a költeményekhez, amelyek 1933 után egy kor pathhelyzetében, ritkuló szellemi költőnépességét és korszorúzmódra ugyan, de átélte és kifejezte. 1934-ben például egy fél évre eltűnik. Kiszárták a pártból, kapcsolata megszakadt a munkásmoz-

galommal, elhagyta élettársát. Hat hónapig Hódmezővásárhelyen él, szinte némaságban, az irodalomtörténeti kutatás eddig ezt a következőképpen magyarázta: megszerkesztette a Medvetánc című gyűjteményét. Ez vajmi kevés igazolás erre a fél esztendőre. Hát akkor mit csinált? A tünődés korszaka után ez volt az eszmélés időszaka. A számvetés, amikor átértékelte addigi életművét, s ezt követően megszerkesztette a „felismerés-versek”, ahol új motívumokra lelhetünk és régi motívumok új tartalmaira. Ekkor alakult ki József Attila költészetében a társadalmi személység vállalása, azaz az egyéni sors és a közösségi lét teljes szintézise.

— Miben fogalmazható meg József Attila példája — immár ilyen alapos kutatómunkák háttérrel — mögöttünk?

— Biztos vagyok abban, hogy amíg költői képből gondolkodó magyar költészet lesz — márpedig lesz —, addig József Attila a költőkörökösök számára példa. Irodalomtörténeti értéke a spirál szerkezetű vers megteremtése, az új tárgyas költészet forradalmasítása, tematikailag pedig a teljesség igénye, „A Mindenséggel mérd magad” vállalása. Egyszerűen a rendszert alkotó életmű, melynek elemei nem választhatók el egymástól, magyarázzák, hitelesítik és kiegészítik egymást. Ez a teljességre való törekvés Petőfi és Arany után széthullásnak indult. Adynál érte el csúcspontját a „Minden egész eltört”-gondolat. A következő teljességigény a magyar költészetben a 20-as—30-as évek fordulóján jelenik meg — ez akár konkrét dátumokhoz is köthető, az egyik 1928. december 14., a fiatal költők előadójátéka, ahol Illyés Gyula, Erdélyi József, Szabó Lőrinc és József Attila fogalmazzák meg társadalmi méretű, közösségi töltetű rendígyűket, majd a Korunk 1932. decemberi számában József Attila és Illyés Gyula verseiben jelent meg Gaál Gábor visszaemlékezése szerint a vers „társadalmias látománya”. Az újabb csúcspont a 60-as évek közepére esik Nagy László, Juhász Ferenc és Illyés akkori munkásságára.

Tandi Lajos

*

József Attila szegedi szobránál, a Dugonics téren, az egyetem központi épülete előtti parkban ma, csütörtökön délelőtt fél 10-kor emlékülennéget és koszorúzást rendeznek. Beszédet Szigeti Lajos egyetem docense mond, az ünnepségen jelen lesz a költő nővére, József Etel is.

új film

Szaffi

Szines magyar rajzfilm. Jókai Mór A cigánybáró és Szaffi című műve nyomán írta: Dargay Attila, Nepp József és Romhányi József. Fényképezte: Henrik Irén és Lósonczy Árpád. Zene: ifj. Johann Strauss melódiáinak felhasználásával — Daróci Bárdos Tamás. Rendezte: Dargay Attila.

A Vuk óta tudjuk Dargay Attiláról: ő az, aki az igen magas színvonalú magyar animációs filmművészetben afféle „neo-disneyista” irányvonalat képvisel. Ezt a rajzfilmes stílust persze lehet bírálni, csak éppen a „modern esztétika” kívánalmának krikks-krakszos vonalakkal ékesített köpönyege alól zordanon kritizálók egyvalamiről alighanem megfellekednek. Arról, hogy a Disney-filmek (akárcsak Vuk kalandjai) olyan páratlan mértékű sikert arattak, hogy az ilyesféle, látszólag konzervatív vagy legalábbis „revizionista” látásmóddal készített alkotások értékeit éppen a befogadói hatások robbanásszerű érvényesülése miatt lehetetlen holmi legyintgetésekkel elintézni. S egyúttal újra meg újra szemügyre kell venni az ilyenkor igenis mindig fellelhető, ha nem is új, de különböző módon mégiscsak újszerűen alkalmazott elemeket.

Az állatábrázolás bája, humora, kedvessége, általában az animációs humor színes meséskönyvhangulatai, a fantázia parttalan áradásának óriási ötletgazdagsággal alkalmazott meglevenítése gyaránt jellemzi a legújabb Dargay-művet. Igaz: mindezen értékek többé-kevésbé általános jellegű, már jó ideje beváltak számító, megszokottan magas színvonalú, amolyan mesteremberi munkát követelő kívánalmak. Am a Szaffi esetében ama bizonyos újszerűség legalábbis két szemszögből alkalmazhatók: egyfelől speciálisan „magyarítva”, vagyis Jókai eddig csupán színpadról-lemezről-rádióból ismert Cigánybáróját végre igazi lényegének (a mesének) követelményeihez igazítva,

másfelől pedig mindezt olyan speciális („Romhányis”) humorral „fölvezetve”, amely egyszerre garantálja a rajzfilm lehetőségei által nyújtott korlátlan helyzetkomikum-paradét és a szellemes, sokszor már akár intellektuálisnak is nevezhető verbális humor ötvözését.

Ami ez utóbbit illeti: a film egyetlen pontja, ahol lehetnek kételyeink: ezt a (korábbi törekvésektől eltérően) most nem kifejezetten felnőtteknek készült rajzfilmet az ilyen típusú viccdömpingvel vajon mennyire képesek értékelni a műfaj (megiscsak) elsődleges fogyasztói, azaz a gyerekek? Azután: mintha A cigánybáró meséje, a ragyogó ötletek és a mésterien alkalmazott mesefilm-dramaturgia együttesen túlságosan is elmentésben állna mondjuk Puzsola, a gaz Feurstein lovag szolgájának már-már játékosan filozofikus lényével, meg még több olyan (egyenként kitűnő) megoldással, melyek láttán a bölcs humor, a szellemes, fordu-

latos mesészöveg és a Jókai-világ egész tündéri irrealitása nehezen tűnik összerakhatóknak az egységes műfaji kritériumok összességével.

Mindezekkel együtt és végső soron: pompás, kellemes kis alkotás ez a Szaffi. Felőnként még akár a legjobb értelemben üdítőnek is nevezhetnénk. És apropó, Jókai: „a nagy mesemondó” közhelye végre egy olyan ábrázolásmód jövőlából áll előtűnik a maga valóságában, hogy tán a dolog mélyebb esztétikai érvényű igazságát azok is megértik, akik szinte holmi historiai nagyrealizmus előfutárának akarnak tekinteni Laborfalvy Róza különben ragyogó tollú férjeurának életművét. Ime, most Jókai-műrajzfilmes, mesefilmes feldolgozásban — főhajtással kombinált igazságtétel a Mester igazibb (másféle írásművészetnél egyébként semmivel sem alacsonyabbrendű!) lényegének. Várom a folytatást. Alapanyag akad jócskán.

Domonkos László

Tér - színház - építészet

A Dóm tér múltja, jelene, jövője

A Dóm tér Szeged szíve, mint ahogy a Tisza a város gerince, útjai érhálók, az újszegedi Liget a tüdeje, a Marx tér a gyomra. Szeged építészetének, történelmének és kultúrájának jelképe, ahol a XI. századtól kezdődően szinte minden korszak folyamatosan letette névjegyét a kőbaránytól a Dömötör-tornyon át a fogadalmi templomig. Rerrich Béla épületegyütteséig és a legfrissebb beépítésekig, a SZOTE oktatási épületéig, valamint a Somogyi-könyvtár és Levéltár impozáns palotájáig.

Rerrich Béla 1930 karácsonyán dedikálta könyvének egyik példányát, terve megvalósításának „Stampay János okleveles építészek az együttműködés emlékére.” Varga József a tér történetét feldolgozó könyvében így fogalmaz: „... az építés legnagyobb művészi eredményeként azt kell tar-

tanom, hogy úgy tudott teret képezni a templomnak, hogy az egyforma elemek sokszor való megismétlésének ritmusával némileg ki is egyensúlyozta annak nyugtalanságát...” A SZOTE oktatási épületének tervezőjét, Tarnai Istvánt éppúgy Ybl-díjjal jutalmazták, mint ahogy a közelmúltban a Somogyi-könyvtár és Levéltár tervezőit, Péterfia Borbálát és Pomsár Jánost.

A Dóm tér allergiás pontja negyedszázada a szabadtéri játékok nézőtere. Úgy tűnik, a közeljövőben ez is megoldódik, hisz a CSOMITERV két fiatal tervezője, dr. Körmöczy Ernő és Kórh Zoltán olyan technológiai-műszaki megoldást ötlött ki, mely garantálja, hogy a Dóm tér az év tíz hónapjában traverzek nélkül, eredeti szépségében látható.

Mindezekről s még szám-

talán kérdésről kaphatnak információkat az érdeklődők a Szegedi Városszépítő Egyesület és a Magyar Építőművészek Szövetsége szegedi csoportja közös kerekasztal-beszélgetésén az új Somogyi-könyvtár alagsori társalgójában ma, csütörtökön délután 5 órakor. A meghívott vendégek között van Varga József, a szegedi Dóm tér című könyv szerzője. Horváth Mihály, a Játekok igazgatója, valamint az új nézőtéri komplexum tervezőit, dr. Körmöczy Ernő és Kórh Zoltán. Leveletit a tv szegedi stúdiójának Szegedi szabadtéri című filmjét is. A beszélgetést dr. Béli Iona egyetemi tanár, a Városszépítő Egyesület alnöke vezeti. Ez egyúttal az egyesület szabad klubnapja, a helyszínen lehetőség lesz új tagok felvételére, és a tagsági viszony megújítására.

Gyorsan megtérült tüzelőberendezés

A Bólyi Mezőgazdasági Kombinátban 3 év alatt megtérült az a beruházás, amely lehetővé tette, hogy a száritőberendezésben tüzelőolaj helyett, a vetőmagfeldolgozás során keletkezett melléktermékeket égessék el. Az ország legnagyobb vetőmagtermelő gazdaságában évről évre hegyekben gyűlik össze a kukorica feldolgozása során keletkező csutka, csuhé és egyéb hulladék. Az ezt el-égető tüzelőberendezés alkalmazásával a korábban jobbára szemétként kezelt hulladékból olyan értéket nyertek, mintha takarmánykukorica áron adták volna el a csutka tonnáját.

A kombinát szakemberei most értékelték az energia-gazdálkodási beruházás eddigi működését. Összesen 6 ezer tonna hulladékot tüzeltek el, s ezzel másfél ezer tonna tüzelőolajat takarítottak meg. Az olajegők kisegítő működésére csupán akkor van szükség, ha a külső hőmérésnél nagyon alacsonyra süllyed. Igaz, hogy az új tüzelési mód több munkát és nagyobb figyelmet kíván, mint az olajcsap kezelése. Ezt azonban ellensúlyozza az a tény, hogy olyan energiaforrást hoztak létre, amely gyakorlatilag ingyen áll rendelkezésre, sőt, eddig csak gondot és költséget okozott.